

Patrycja Brol

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA
„II POLSKI SYNOD PLENARNY A SYNODY DIECEZJALNE”
KATOWICE, 8-10 WRZEŚNIA 2014

W dniach 8-10 września 2014 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa Stowarzyszenia Kanonistów Polskich pt. „II Polski Synod Plenarny a synody diecezjalne”, zorganizowana pod patronatem abp. dr. Wiktora Skworca, metropolity katowickiego. Organizatorami tego wydarzenia byli: Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Kuria Metropolitalna Archidiecezji Katowickiej, Towarzystwo Naukowe KUL oraz Katedra Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL.

Powitania gości w imieniu Arcybiskupa, Kurii i Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego dokonał ks. dr hab. Andrzej Pastwa, prof. UŚ. Następnie głos zabrał abp W. Skworec, który uroczystie otworzył konferencję. Podkreślił pastoralny charakter II Polskiego Synodu Plenarnego i jego znaczenie dla trwającego II Synodu Archidiecezji Katowickiej.

Ks. prof. dr hab. Józef Krukowski podziękował organizatorom za zaproszenie i wybranie tematu. Następnie powitał przybyłych gości oraz w imieniu Zarządu SKP odczytał uchwały o włączeniu w poczet honorowych członków Stowarzyszenia: abp. Skworca, bp. Artura G. Mizińskiego – Sekretarza Generalnego Konferencji Episkopatu Polski, ks. prof. Jean-Paul Duranda – honorowego dziekana Instytutu Katolickiego w Paryżu, ks. dr. inf. Ireneusza Skubisia – byłego redaktora Naczelnego „Tygodnika Katolickiego. Niedziela” oraz ks. prof. dr. hab. Edwarda Góreckiego.

Ks. dr hab. Mirosław Sitarz, prof. KUL odczytał listy nadesłane z okazji konferencji przez: kard. Zenona Grocholewskiego – Prefekta Kongregacji Edukacji Katolickiej; kard. Henryka Gulbinowicza – emerytowanego metropolitę wrocławskiego; abp. Celestino Migliore – Nuncjusza Apostolskiego w Polsce; abp. Józefa Kowalczyka – emerytowanego Prymasa Polski oraz bp. Andrzeja Dziubę – biskupa diecezji łowickiej.

Program konferencji został podzielony na sześć sesji; pierwszej przewodniczył bp Stanisław Stefanek, biskup senior diecezji łomżyńskiej.

Referat pt. „Synodalność w Kościołach partykularnych. Podstawy teologiczne i aplikacje prawne” wygłosił prof. J.-P. Durand. Wystąpienie simultanicznie tłu-

maczyła na język polski dr hab. Dorota Śliwa, prof. KUL. Profesor w swojej prelekcji podkreślił, że Kościół katolicki jest cały synodalny i soborowy, ale nie konsyliarystyczny, dlatego że pełna komunია kościelna i hierarchiczna występuje pod prymatem Biskupa Rzymu.

Kolejne wystąpienie pt. „Charakterystyka i ocena II Polskiego Synodu Plenarnego” wygłosił ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Autor przypomniał, że II Polski Synod Plenarny odbył się z inicjatywy Józefa Kardynała Glempa. Miał on stanowić refleksję Kościoła w Polsce oraz stać się narzędziem zrealizowania dzieła Nowej Ewangelizacji. Dokumenty posynodalne stały się głęboką syntezą nauczania Soboru Watykańskiego II, Katechizmu Kościoła Katolickiego, Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. oraz całego nauczania Jana Pawła II.

Drugiej sesji przewodniczył ks. dr hab. Piotr Stanisław, prof. KUL, Dziekan Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL. W tej części zostały wygłoszone trzy referaty.

Pierwszy z nich wygłosił ks. prof. M. Sitarz. W wystąpieniu pt. „Podstawowe zasady w sprawowaniu władzy ustawodawczej biskupa diecezjalnego” zaznaczył, że stanowienie prawa polega na tworzeniu nowych norm postępowania lub uchylaniu dotychczas obowiązujących. Profesor wskazał, jakie wymogi powinien spełniać akt normatywny, aby mógł stać się częścią obowiązującego prawa. Akt taki: 1) ma być wydany przez kompetentny organ władzy, który w toku jego ustanowienia postępował zgodnie z przewidzianymi w prawie procedurami; 2) ma być prawidłowo skonstruowany; 3) zostać podany do wiadomości publicznej w określony prawnie sposób.

Kolejny referat pt. „Obowiązki i uprawnienia katolików świeckich w życiu gospodarczym i politycznym” zaprezentował bp A. Miziński. Prelegent podkreślił, że działalność społeczno-polityczna jest ważnym zadaniem oraz prawem świeckich. Powinni oni w tych działaniach służyć innym osobom i całej wspólnocie ludzkiej. Prelegent zauważył, że synody diecezjalne w swoich uchwałach w zbyt małym stopniu wykorzystują zalecenie dotyczące zaangażowania świeckich w misję Kościoła w świecie i nie zawierają w tym zakresie konkretnych aspektów tego działania.

Referat pt. „Obowiązki i uprawnienia małżonków katolickich. Paradygmaty, priorytety i perspektywy” wygłosił ks. prof. A. Pastwa. Autor zauważył, że idea „Kościoła domowego” jest paradygmatem współczesnej identyfikacji obowiązków i uprawnień małżonków katolickich. Ważnym aspektem jest tutaj odróżnienie zadań od obowiązków oraz obowiązków istotnych i nieistotnych, a także ujęcie ich w trzech sektorach: 1) relacja rodzina–Kościół: a) obowiązki wspólnoty Kościoła wobec rodziny, b) obowiązki rodziny w łonie wspólnoty Kościoła; 2) relacja rodzina–państwo: a) obowiązki państwa wobec rodziny, b) obowiązki rodziny w życiu społecznym, gospodarczym, kulturalnym i politycznym; 3) relacja wewnątrzrodzinna: a) obowiązki i prawa małżonków, b) obowiązki i prawa rodziców oraz c) obowiązki i prawa dzieci.

Trzeciej sesji przewodniczył bp Antoni Dziemianko, biskup diecezji pińskiej w Białorusi. Referaty wygłosili kolejno: prof. J. Krukowski, bp dr Krzysztof Nitkiewicz oraz ks. dr hab. Wojciech Necel, prof. UKSW.

Prof. Krukowski przedstawił temat „Zadanie nauczycielskie Kościoła – przepowiadanie Słowa Bożego”. Zaznaczył, że zadanie nauczycielskie występuje przed uświęcającym, z racji tego, że Słowo Boże jest źródłem życia Kościoła. Za naczelne zadanie II Polskiego Synodu Plenarnego uznał ewangeliczne rozeznanie aktualnej sytuacji w Polsce.

W referacie pt. „Zadania i formy działalności misyjnej Kościoła na szczeblu diecezji i parafii” bp Nitkiewicz podkreślił, że Kościół jest ze swej natury misyjny. Autor przypomniał formy działalności misyjnej (ujęte w kan. 791 KPK/83): biskupi powinni popierać powołania misyjne, w każdej diecezji ma zostać wyznaczony kapłan, którego zadaniem będzie troska o działalność misyjną, ponadto należy zorganizować dzień misyjny oraz przekazywać odpowiednie ofiary na rzecz misji. Biskup sandomierski przedstawił także następujące postulaty dotyczące działalności misyjnej: misjonarze powinni mieć stały kontakt z diecezją, otrzymywać wsparcie finansowe w postaci pensji, przebywający na leczeniu lub odpoczynku powinni mieć pełną opiekę, w parafiach mają powstać struktury Papieskich Dzieł Misyjnych, powinna występować „Kolęda Misyjna” oraz mają być rozpowszechniane informacje na temat misji.

Ostatni referat pt. „Zadania duszpasterskie wobec emigracji” wygłosił ks. prof. Necel. Prelegent wymienił następujące czynniki wpływające na migrację: 1) globalizacja, 2) nadanie obywatelstwa Unii Europejskiej oraz 3) sytuacja demograficzna w Polsce. Następnie przedstawił katalog zadań Kościoła wobec migrujących: biskup diecezjalny i proboszcz powinni wskazywać naturalne prawo do migracji, ale połączone z prawem do powrotu; przypominać, że małżeństwo i rodzina mają prawo istnieć i rozwijać się w swoich wspólnotach etniczno-kulturowych; pouczać migrujących, że napotkane różnice nie stanowią przeszkody do przyjmowania sakramentów w nowym miejscu; uświadamiać o różnicach kulturowych i duchowych oraz przypominać, że w nowym miejscu wierni są pełnomocnymi członkami wspólnoty Kościoła.

Ostatniej sesji dnia 9 września przewodniczył ks. dr hab. Henryk Stawniak, prof. UKSW, Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW. Do wygłoszenia referatów zaprosił kolejno: ks. dr hab. Dariusza Walencika, prof. UO, oraz dr. hab. Pawła Sobczyka (UKSW).

Pierwszy Prelegent zaproponował następujący temat: „Regulacje prawne dotyczące spraw majątkowych i potrzeb finansowych instytucji kościelnych w prawie kanonicznym i w prawie polskim”. Autor wskazał cechy charakterystyczne dla powszechnego prawa majątkowego. Następnie omówił uprawnienia legislacyjne biskupa diecezjalnego w tej materii, przedstawił stan *de lege lata* dokonując analizy polskich synodów, które zakończyły się po 1999 r. Na koniec wystąpienia wskazał postulaty *de lege ferenda*.

Wystąpienie na temat: „Katechizacja dzieci i młodzieży w parafii a nauczanie religii w szkołach”, zostało wygłoszone przez prof. Sobczyka. Autor podzielił je na siedem części: zagadnienia wprowadzające dotyczące relacji między katechizacją dzieci i młodzieży w parafii oraz nauczania religii w szkołach, pojęcia katechezy, katechizacji, religii i nauki religii (katechizacja to głoszenie Słowa Bożego, różne od przepowiadania z ambony, zaś religia to realna, dynamiczna i osobowa relacja między człowiekiem i Bogiem), katechizacja dzieci i młodzieży oraz nauczanie religii w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r., katechizacja dzieci i młodzieży oraz nauczanie religii w szkołach we wskazaniach i postulatach II Polskiego Synodu Plenarnego, katechizacja dzieci i młodzieży w parafii oraz nauczanie religii w szkołach w dokumentach synodów diecezjalnych, nauczanie religii w prawie polskim oraz wnioski i postulaty *de lege ferenda*.

Dnia 10 września odbyła się piąta sesja, pod przewodnictwem prof. dr. hab. Stanisława L. Stadniczeńko z Uniwersytetu Opolskiego.

Pierwszy referat wygłosił ks. prof. dr. hab. Zbigniew Janczewski (UKSW). W wystąpieniu: „Zadanie uświęcania – sprawowanie sakramentów (z wyjątkiem małżeństwa)”, analizie poddał statuty tych synodów diecezjalnych, które zakończyły się po promulgacji uchwał II Polskiego Synodu Plenarnego. Uczynił to w celu uchwycenia wpływu synodu plenarnego na diecezjalne ustawodawstwo synodalne. Autor zaprezentował tylko najbardziej interesujące synody, w których zawarto nowe, oryginalne rozwiązania prawne dotyczące sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego, uzdrowienia i święceń. W podsumowaniu prelegent zaznaczył, że mimo, iż II Polski Synod Plenarny nie miał charakteru normatywnego, to stał się inspiracją dla synodów diecezjalnych.

Ks. dr. hab. Piotr Majer (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), przedstawił wykład na temat: „Pozostałe akty Kultu Bożego”. Rozpoczął je od stwierdzenia, że podczas stanowienia prawa synodalnego biskup funkcję ustawodawczą powinien wykonywać delikatnie i rozważnie, aby nie mnożyć niepotrzebnie ustaw. Następnie poprzez szczegółową analizę uchwał synodów diecezjalnych omówił przepisy dotyczące: błogosławieństw, egzorcyzmów, modlitw o uzdrowienie oraz pogrzebu kościelnego.

Ks. prof. dr. hab. Tomasz Rozkrut (UPJPII) wygłosił referat pt. „Miejsca i czasy święte”. Prelegent przypomniał, że miejsca i czasy święte w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. umiejscowione są po sakramentaliach i pozostałych aktach Kultu Bożego. Przytoczył również treść kan. 1205, w którym prawodawca zawarł wymogi, jakie powinno spełnić miejsce, aby nazwać je świętym. Wymogi te są następujące: poświęcenie lub pobłogosławienie oraz przeznaczenie dla sprawowania kultu Bożego lub grzebania wiernych. Profesor zaznaczył, że ważne jest, aby odpowiednio obchodzić niedziele i święta, poprzez powstrzymywanie się w tych dniach od prac niekoniecznych.

Ostatniej sesji przewodniczył ks. prof. E. Górecki z Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu. Wystąpienia w tej sesji zaprezentowali: ks. dr. hab. Józef Wroceński, prof. UKSW, oraz dr Michał Poniatowski (UKSW).

Tematem pierwszego referatu była: „Dyscyplina duchowieństwa diecezjalnego i zakonnego”. Dyscyplina ta uwzględnia trzy aspekty: 1) wewnętrzna, czyli dążenie do świętości poprzez codzienne umacnianie Słowem Bożym i Eucharystią, wzajemne wspomaganie siebie oraz wspólne zamieszkanie, stołowanie się i odprawianie Liturgii Godzin; 2) działalności apostołskiej; 3) życia wewnątrz Kościoła.

Ostatni referat podczas konferencji wygłosił dr Poniatowski. Referat pt: „Formy działalności charytatywnej Kościoła na szczeblu diecezjalnym i parafialnym” podzielił na następujące części: wprowadzenie, rys historyczny, źródła prawa, struktura działalności charytatywnej oraz wnioski *de lege lata* i *de lege ferenda*.

Zamknięcia konferencji dokonał ks. prof. Krukowski. Podziękował za jej zorganizowanie. W przemówieniu docenił zarówno stronę organizacyjną, jak i walor ściśle naukowy. Prezes SKP podziękował również prelegentom i przewodniczącym sesji oraz wszystkim uczestnikom i przybyłym gościom.